

HALLITUSOHJELMAN HAHMOTTELUA

*Rehtori Eero O. Kasanen
Helsingin kauppakorkeakoulun
avajaisissa 1.9.2006*

HALLITUSOHJELMAN HAHMOTTELUA

1 Akateemisen ja poliittisen maailman yhteys

Helsingin kauppakorkeakoululla on kunniakas poliittinen historia. Kansleri O.W. Louhivuori oli Suomen Itsenäisyys-senaatin jäsen. Useat yliopistomme tutkijat ja alumnit ovat olleet eduskunnan ja valtioneuvoston jäseniä.

Viime vuosikymmeniä on kuitenkin luonnehtinut poliittisten linjanvetäjien ja yliopistojen avainhenkilöiden välisten suorien yhteyksien ohuus. Valtiovallan ja yliopistojen vuoropuhelu on keskittynyt yliopistojen ja sektorivirkamiesten välisten tulosneuvottelujen määrällisiin tavoitteisiin. Yliopistojen suorat yhteydet poliittisiin päättäjiin ovat olleet vähäisiä.

Mielestäni tarvitsemme nyt syvällisiä yhteiskunnallisia linjanvetoja tasa-arvoisten koulutusmahdollisuuksien ydinkohdista ja yliopistojen roolista Suomen kansainvälisessä kilpailukyvyssä. Kolmekymmentä vuotta vanhat, suljetun talouden aikaiset hallintorakenne ja rahoituspohja eivät enää kykene vastaamaan globaalin osaamiskilpailun haasteisiin. Valtion ja yliopistojen välisten taloudellisten suhteiden uudelleenjärjestely on erityisen ajankohtaista.

Kaikki Suomen yliopistot ovat valtionyliopistoja. Valtiolla on käytännössä yksinoikeus ja täysi vastuu suomalaisten yliopistojen kehittämisestä Suomen kansainväliseksi kilpailueduksi.

Hallitusohjelma on se dokumentti, jossa kansakunnan toiveet, huolet ja tahdon ilmaukset kootaan hallituksen poliittisiksi linjauksiksi. Valtion keskeisimmät yliopistopoliittiset linjaukset ovat luettavissa hallitusohjelmista. Vaikka hallitusohjelma ei elävässä elämässä välttämättä ole yhtenevä saavutettujen tulosten kanssa, antaa se erittäin osuvan kuvan kunkin aikakauden tärkeistä

yhteiskunnallisista kysymyksistä ja ratkaisumalleista.

Seuraavaksi analysoin miten Suomen hallitusohjelmissa suuret talouspoliittiset ja koulutuspoliittiset linjaukset ovat kytkeytyneet toisiinsa ja miten erityisesti yliopistot ovat olleet esillä.

Lopuksi esitän oman akateemisen näkemykseni seuraavista asioista hallitusohjelman kokoajien vapaaseen käyttöön:
(ks. tarkemmin Yhteenveto s. 15)

- 1) Koulutuksellinen tasa-arvo**
- 2) Yliopistoista kansallinen kilpailuetu**
- 3) Suomesta korkean liiketoimintaosaamisen maa**

2 Yliopistot Suomen hallitusohjelmissa

Ymmärtääksemme poliittisten linjanvetäjien ja yliopistomaailman yhteyksiä paremmin luon katsauksen, miten yliopistot ja koulutus yleensä ovat näkyneet tärkeimmissä poliittisissa ohjelmissa. Aineistona on Suomen 69 hallituksen hallitusohjelmat itsenäisyyden alusta nykypäivään (www.valtioneuvosto.fi/tietoa-valtioneuvostosta/hallitukset/hallitusohjelmat/fi.jsp). Hallitusohjelmat paljastavat selkeästi, mitkä asiat ovat kulloinkin kansakunnan olemassaolon, sivistyksen ja talouden ytimessä.

Hallitusohjelmien kestoosuusosikkeja ovat suhteet ulkovaltoihin - erityisesti Venäjään, maatalous, vähäosaisten auttaminen, verotus, rahanarvo, työttömyys ja valtiontalouden säästötarpeet. Missä kohdin yliopistot ovat ylittäneet hallitusohjelmakynnyksen? Yliopisto-sana mainitaan 69 hallitusohjelmasta 7:ssä: Kallio IV, Cajander III, Sorsa, Lipponen, Lipponen II, Jätteenmäki ja Vanhanen.

2.1 Itsenäisyyden alusta toiseen maailmansotaan

Ensimmäiset maininnat yliopistoista liittyvät viime vuosisadan alun kielikysymyksiin. Kallion IV hallituksen ohjelmassa vuodelta 1936 luvataan suomalaistaa valtionyliopisto. Seuraavassa, Cajanderin III hallituksen ohjelmassa vuodelta 1937, luvataan ottaa sekä suomenkielisen että ruotsinkielisen kansanosan tarpeet huomioon.

Ennen toista maailmansotaa hallitusohjelmissa ei ole muuta mainintaa yliopistoista. Yliopistojen merkitys kansan enemmistölle ja maatalousvaltaiselle elinkeinoelämälle ei ollut poliittisessa keskiössä. Kallion II:n ja Tannerin hallitusten ohjelmissa 1920-luvulla korostetaan kansakoululaitoksen merkitystä sivistyksen kohottamisessa ja luvataan säätää laki kustannusten kattamisesta. Sunilan hallituksen ja Kallion IV hallituksen ohjelmissa 1930-luvulla painotetaan koulun merkitystä yhteiskunnallisen järjestyksen ylläpidossa.

2.2 Jälleenrakentamisen ja bilateraali-kaupan aika

Seuraavan kerran yliopistot ylittävät hallitusohjelmakynnyksen vasta sukupolven päästä 60- ja 70-luvuilla. Karjalaisen hallituksen ohjelmassa vuodelta 1962 luvataan saattaa Åbo Akademin valtionapu lakisääteiseksi. Karjalaisen II hallituksen ohjelmassa luvataan jatkaa korkeakoulujen hallinnon kansanvaltaistamista. Paasion II hallituksen ohjelmassa vuodelta 1972 luvataan uudistaa korkeakoulujen sisäinen hallinto ja Sorsan hallituksen ohjelmassa samalta vuodelta lisäksi valtiollistaa Tampereen yliopisto.

Toisen maailmansodan jälkeen Suomen talous teollistui ja monipuolistui. Hallitusohjelmissa esiintyvät toistuvasti teollisuustuotanto, Neuvostoliiton kauppa, työttömyys, sosiaaliturva ja rakennemuutos. Työvoiman koulutustason nostaminen on keskeisesti esillä. Ammatillisen koulutuksen kehittäminen esiin-

tyy 40-luvulta 70-luvulle tultaessa kahdeksassa hallitusohjelmassa: Fagerholm, Törngren, Fagerholm II, Miettunen, Koivisto, Karjalainen II, Paasio II ja Sorsa. Paasion hallituksen ohjelmassa vuodelta 1966 tehtiin linjaukset, joiden pohjalta käynnistettiin peruskoulujärjestelmä.

Taloudessa 70- ja 80-luvuilla avainasioita olivat ulkomaankauppa, inflaation torjunta sekä työllisyysohjelmat. Yhteiskunnallisella suunnittelulla, hintavalvonnalla ja tulopolitiikalla pyrittiin edistämään työllisyyttä, kaventamaan tuloeroja ja tasaamaan suhdanteita. Talouspolitiikan parina koulutuksessa toimi ammatillisen koulutuksen tehostaminen, yhtenäisen peruskoulun kehittäminen ja kouludemokratian levittäminen koko koulutusjärjestelmään. Korkeakoulut mainitaan Koiviston II hallituksen ohjelmassa (1979), jossa luvataan lisätä tieteellisen tutkimuksen voimavaroja. Holkerin hallituksen ohjelmassa (1987) luvataan panostaa tutkimus- ja tuotekehittelyyn sekä tiede- ja teknologiaohjelmiin.

2.3 Euroopan talousalue

Vuodesta 1995 lähtien yliopistot ovat ylittäneet hallituskynnyksen. Lipposen hallituksen ohjelmassa vuodelta 1995 luvataan panostaa yliopistojen huippuyksiköihin ja vastavalmistuneiden työllistymiseen. Lipposen II hallituksen ohjelmassa luvataan lainsäädännöllä turvata yliopistojen perusrahoitus ja perusopetuksen maksuttomuus. Lisäksi kiinnitetään huomiota rakenteelliseen kehittämiseen, opintoaikojen lyhentämiseen, tulosohjaukseen ja virtuaaliyliopistoon.

Jätteenmäen ja Vanhasen hallitusten ohjelmissa vuodelta 2003 on runsaasti yliopistoja koskevia linjauksia ja kehityskohteita. Yhteenvetona voi mainita tutkintoon johtavan korkeakouluopetuksen maksuttomuuden sekä yliopisto- ja ammattikorkeakoululaitoksen kuulumisen julkiseen koulutusjärjestelmään. Opinto-

aikoja pyritään lyhentämään useilla keinoilla. Yliopistoja ja ammattikorkeakouluja kehitetään duaalimallin pohjalta, ja niiden alueellista vaikuttavuutta tehostetaan. Yliopistojen rahoitus ja tutkimukselliset toimintaedellytykset luvataan turvata.

Euroopan talousalueen synty, Suomen markkinoiden vapautuminen sekä erityisesti säännöstelyn ja ulkomaalaisomistuksen rajoitusten purkaminen näkyvät hallitusohjelmissa aivan uusina käsitteinä. Ahon hallituksen ohjelmassa vuodelta 1991 halutaan selvittää valtionyhtiöiden ulkopuolista omistusta ja edistää osakesäästämistä. Lipposen ensimmäisen (1995) ja II:n (1999) hallituksen ohjelmissa luvataan kehittää yritteliäisyyttä kannustavaa verotusta sekä edistää osaamiseen perustuvaa kilpailukykyä. Jäätteenmäen ja Vanhasen hallitusten ohjelmissa (2003) pyritään Suomesta tekemään verotuksellisesti kilpailukykyinen sijaintipaikka yrityksille ja todetaan, että valtionyhtiöiden myyntituloja voidaan ohjata tutkimus- ja tuotekehityksen rahoittamiseksi.

2.4 Koulutuspolitiikan pitkä linja

Yhteenvetona hallitusohjelmissa näkyy Suomen nopea siirtyminen maatalousvaltaisesta taloudesta vientivetoisen teollisuustalouden kautta kehittyneeksi palveluyhteiskunnaksi. Koulutuspoliittiset ratkaisut ovat seuranneet talouden kehitystä. Itsenäisyyden alkuaika oli kansakoululaitoksen kehittämistä. Jälleenrakentaminen korosti ammatillisen koulutuksen tarvetta. Vientivetoisen teollisuuden tarpeista syntyi peruskoulu-uudistus. Euroopan taloudellinen integraatio ja tuotantoteknologian monimutkaistuminen tuottivat ammattikorkeakoulut ja painottivat investointeja tuotekehittelyyn.

Seuraavassa hallitusohjelmassa yliopistojen rakenneuudistuksen ja liiketoimintaosaamisen tulisi olla keskeisessä roolissa rakennettaessa Suomen kilpailukykyä globaalissa osaamistaloudessa.

3 Hahmotelmia seuraavaan hallitusohjelmaan

3.1 Hallitusohjelmien tiivistelmä

Suomen hallitusten koulutuspoliittiset linjaukset voidaan kiteyttää kahteen peruskohtaan:

- koulutuksellinen tasa-arvo
- kansallinen kilpailukyky.

3.2 Koulutuksellinen tasa-arvo

Peruskoulutuksen osalta Suomi on saavuttanut maailman huipputason. Peruskoulumme on arvioitu oppimistulosten perusteella PISA-tutkimuksessa maailman parhaaksi. Samoin Suomen peruskoulun tasa-arvo on varmaankin maailman huippuluokkaa suhteutettuna vanhempien sosiaaliseen asemaan tai asuinpaikkaan. Koulutuksellinen tasa-arvo ja kilpailukyky tukevat toisiaan, mikä tarjoaa hyvän pohjan koulutuspolitiikalle.

Koulutuksellisen tasa-arvon ydin on mielestäni nuorison koulutusmahdollisuuksissa. Tasa-arvo edellyttää, että koulutusmahdollisuudet eivät saa riippua vanhempien koulutustaustasta, tuloista, asuinpaikasta tai etnisestä taustasta. Nuoret ovat taloudellisesti holhouksenalaisia, eivätkä he voi tehdä itsenäisiä päätöksiä koulutuksestaan. Nuoret eivät vielä ole talusteoriassa esiintyviä itsenäisiä taloudellisia toimijoita, toisin kuin aikuisopiskelijat. Yhteiskunnalla on erityinen vastuu turvata kullekin nuorelle mahdollisuus hänen kykyjensä ja tarpeidensa mukaiseen koulutukseen. Suomi on tässä suhteessa erittäin pitkällä.

Kun yhteiskunta kykenee takaamaan kaikille lapsille ja nuorille mahdollisuuden laadukkaaseen päivähoitoon, esikouluun, peruskouluun, iltapäiväkerhoihin ja toisen asteen koulutukseen kunkin taipumusten mukaisesti, niin koulutuksellinen tasa-arvo

on maailmanluokan tasolla. Silloin täysi-ikäiseksi tulevat kansalaiset ovat saaneet edellisten sukupolvien verorahoilla parhaat mahdolliset eväät omaan elämäänsä. Järjestely turvaa myös kansallisen kilpailukyvyn, kun kaikki lahjakkuusreservit saadaan käyttöön ja syrjäytyminen vähenee. Kansantaloudellisesti järjestely on kannattava tiukassakin kansainvälisessä verokilpailussa, koska hyödyt ja kustannukset pyörivät Suomen talouden sisällä sukupolvien välillä, ikään kuin laajennetun suvun sisällä.

Ensimmäinen toive hallitusohjelmaan:

Koulutuksellinen tasa-arvo

Hallitus panostaa tasa-arvoisiin koulutusmahdollisuuksiin, erityisesti alaikäisten kohdalla. Virikkeelliset harrastusmahdollisuudet, turvallinen päivähoito, korkeatasoinen opetus ja yhteydet tietoverkkoihin on turvattava kaikille nuorille. Nuorten syrjäytymisen ehkäisyyn on osoitettava riittävästi resursseja ja käytännönläheisiä oppimispolkuja.

3.3 Kilpailukykyä yliopistoista

Koulutuksellinen perustasa-arvo on Suomessa korkeatasoista, mutta kansallisen osaamiskilpailukyvyn varmistaminen edellyttää uutta ajattelua yliopistojen roolista. Hallitusohjelmista näkyy selkeästi, miten koulutuksellisen kilpailuedun kehittäminen on siirtynyt kansakoulun, peruskoulun ja ammatillisen koulutuksen kautta ammattikorkeakouluihin. Nämä koulutusmuodot ovat pitkälti alueellisia ja Suomen sisäisiä. Kovan kansainvälisen tason yliopistojen kehittäminen on seuraava koulutuksellisen kilpailuedun lähde Suomelle.

Viimeisimpien hallitusohjelmien mukaisesti Suomi on valinnut kilpailustrategiaksi korkean osaamisen globaalissa taloudessa. Emme pyri kilpailemaan työn hinnalla vaan osaamisen laadulla. Hyvinvointipalvelujen, työllisyyden ja sosiaalisen oikeudenmu-

kaisuuden turvaaminen edellyttää vaurautta lisäävää ja kilpailukykyistä yritystoimintaa.

Osaamistalous on täysin avointa kansainvälistä kilpailua, jossa tietointensiiviset palvelut ja pääoma liikkuvat valon nopeudella valtion rajojen ylitse. Yliopistojen koulutus ja tutkimus toimivat maailmanlaajuisilla, kilpailluilla markkinoilla. Tieto ja osaaminen ovat arvokkaita hyödykkeitä, joilla käydään maailmanlaajuisia kauppaa. Erityisen haluttuja ovat eri alojen huippuasiantuntijat, joita houkutellessaan huippuyliopistoihin ja -yrityksiin.

Yliopistoja ei pidä nähdä kansallisina peruskoulun jatkeina, vaan keskeisinä toimijoina kansainvälisillä koulutus- ja tutkimusmarkkinoilla. Yliopistojen mitoituksen perustana ei pidä olla vain Suomen ikäluokat, vaan yliopistojen palvelujen kysyntä kansainvälisillä markkinoilla.

Nykyisin, jos ulkomaalainen opiskelee Suomessa, lukukausimaksut maksaa suomalainen veronmaksaja ja jos suomalainen opiskelee ulkomailla, lukukausimaksut maksaa suomalainen opiskelija. Tällaisesta, resursseja kuluttavasta vaihdosta, pitää päästä aitoon kaupankäyntiin. Yliopistot ovat merkittävä kansainvälisen talouden toimiala ja vientituote, johon kansakunnan kannattaa investoida.

Suomessa on historiassa siirretty merkittäviä toimialoja valtion virastoista kansainvälisille markkinoille kuten kaivosteollisuus, energia, pankki, telekommunikaatio, posti ja rautatiet. Nämä yksiköt eivät varmasti olisi yhtä dynaamisia ja kilpailukykyisiä kansainvälisesti, jos ne olisi jätetty valtion virastoiksi. Nyt on aika vahvistaa Suomen kilpailukykyä ja osaamis pohjaa siirtämällä yliopistot valtion virastoista aitoon kilpailuun kansainvälisille koulutusmarkkinoille.

Suomen kansainvälinen kilpailukyky osaamistaloudessa edellyttää, että suomalaisille yliopistoille turvataan kansainvälisen

tason toimintamahdollisuudet niin organisatorisesti kuin taloudellisesti. EU on kokonaisuudessaan saman haasteen edessä. Yliopistot eivät tuota kilpailuetua suhteessa Yhdysvaltoihin tai Aasian nouseviin talouksiin.

Ennakkoluulottomilla ratkaisuilla ja hyvän yleisen koulutustason ansiosta Suomella on vielä mahdollisuus siirtyä EU:n eturiviin yliopistopolitiikassa. Selvitysmiesten Jääskinen ja Rantanen väliraportti on lupaava askel oikeaan suuntaan. HSE:n hallintojohtajan Esa Ahosen selvitysmiehenä opetusministeriölle tekemä raportti opintoseleleistä vuonna 1994 on edelleen ajankohtainen.

Hallitusohjelmaan toiseksi suositukseksi ehdotan:

Yliopistoista kansallinen kilpailuetu

Suomalaisesta koulutuksesta ja tutkimuksesta tehdään merkittävä vientituote ja osaajien houkuttelukeino Suomeen. Suomen yliopistoille turvataan kansainvälisen tason toimintaedellytykset oikeudellisesti ja taloudellisesti.

Yliopistojen ohjauksessa siirrytään tarjontajohteisesta suunnittelusta kohti kysyntälähtöistä ja opiskelijakeskeistä ohjausta ottamalla käyttöön opintoseletit suomalaisille (EU-sääntöjen mukaisesti tasavertaisesti kaikille EU-kansalaisille) ja lukukausimaksut EU:n ulkopuolisille. Opintoseletit otetaan käyttöön myös julkisen sektorin akateemisesti koulutettujen asiantuntijoiden yliopistollisessa täydennyskoulutuksessa.

Yliopistojen johtamisjärjestelmiä uudistettaessa malliksi otetaan kansainväliset parhaat käytännöt. Oleellisia piirteitä ovat osakeyhtiö-/säätöpohjainen oikeudellinen asema, monipuolinen rahoitusrakenne, houkuttelevat työolot ja selkeät johtamisvastuut. Yliopistojen yhteiskunnallinen vastuu turvataan arvovaltaisella, ulkoisella hallituksella, joka on osittain valtioneuvoston nimittämä.

Tutkimusta ja elinikäistä oppimista vahvistetaan verotuksellisesti kansainvälisen käytännön mukaisesti tieteeseen tehtävien lahjoitusten ja täydennyskoulutuksen verovähennysoikeudella yrityksille ja yksityishenkilöille.

3.4 Koulutuksellinen tasa-arvo yliopistojen kilpailukykyä nostettaessa

Kansallista kilpailuetua tuottava yliopistosektori ja koulutuksellinen tasa-arvo on mahdollista yhdistää, mutta tehtävä on haasteellinen. Todellista koulutuksellista tasa-arvoa on se, että suomalaiset voivat saada maailmanluokan yliopistokoulutusta Suomessa maksuttomasti tai ainakin sosiaalisesti oikeudenmukaisten rahoitusjärjestelyjen kautta. Koulutuksellinen tasa-arvo voi rikkoontua kahdella tavalla. Jos Suomen yliopistot eivät ole kilpailukykyisiä, niin köyhien lapset opiskelevat Suomen ilmaisisissa, keskinertaisissa yliopistoissa työttömiksi ja rikkaiden lapset kansainvälisissä, kalliissa huippuyliopistoissa hyviin töihin. Toisaalta, jos Suomen yliopistoihin tulee etukäteen maksettavat kalliit lukukausimaksut, niin vain rikkaiden lapset saavat yliopistokoulutusta.

Yliopistojen talouden ongelma ei ole aivan pieni. Korjaavat toimenpiteet edellyttävät isoja muutoksia nykytilanteeseen. Esimerkiksi kauppatieteellisellä alalla ekonomiopiskelijaa kohti käytetään Suomessa n. 7 000 euroa vuodessa kun johtavien eurooppalaisten kauppakorkeakoulujen vuotuiset lukukausimaksut ovat yli 20 000 euroa. Samoin tutkijoiden palkat ovat johtavissa kansainvälisissä kauppakorkeakouluissa n. 2–4-kertaiset Suomeen verrattuna. Kansainvälisen tason toimintaedellytykset tarkoittaisivat siis kauppatieteellisellä alalla budjetin kolminkertaistamista. Suunnitteilla olevat yliopistojen säästökuurit vievät kehitystä päinvastaiseen suuntaan.

Havainnollistan tilannetta Helsingin kauppakorkeakoulun näkökulmasta. HSE asetti keväällä 2006 hyväksytyssä strategiassa pitkän tähtäimen visiokseen kehittyä maailmanluokan kauppakorkeakouluksi. Seuraavilla rakenteellisilla ja sisällöllisillä muutoksilla HSE kykenisi merkittävästi parantamaan kansainvälistä kilpailukykyään ja ylläpitämään koulutuksellisen tasa-arvon suomalaisopiskelijoille. Lisäksi ehdotukset keventäisivät valtion kokonaisrahoitustaakkaa.

Valtio ottaa yliopistot ja liiketoimintaosaamisen erityiseksi kehittämiskohteeksi koulutusjärjestelmässä. Rahoituspäätöksissä otetaan koulutusalojen yhteiskunnallinen kysyntä ja työllistävyys paremmin huomioon.

Yliopistollinen kauppatieteellinen koulutus keskitetään riittävän suuriin yksikköihin, jotka erikoistuvat maisteri- ja tohtoriopetukseen. Maisteritavoitteita pienennetään vähentämättä määrärahoja. Ammattikorkeakoulut keskittyvät tradenomikoulutukseen. Näin saaduilla päällekkäisten rakenteiden poistamisella ja määrien pienentämisillä saadaan opiskelijaa kohti lisää resursseja ja aikaa tutkimukseen.

Yliopistoille myönnetään täysi taloudellinen autonomia tekemällä niistä osakeyhtiö-/säätiöpohjaisia oikeushenkilöitä. Ulkoiseen hallitukseen kootaan arvovaltainen joukko talouden, politiikan ja kulttuurin edustajia. Näin yliopistojen kyky yritys yhteistyöhön ja oman varallisuuden kasvattamiseen paranee.

Kehitetään Innovaatioyliopisto-idean pohjalta HSE:n, TKK:n ja TaiKin yhteistyötä, jolla parannetaan merkittävästi yliopistojen kykyä ansaita lisärahoitusta ja syventää yritys yhteistyötä hyödyntämällä eri osaamisalueita.

Luodaan järjestelmä, jossa EU:n ulkopuolisilta opiskelijoilta voidaan periä lukukausimaksuja, mutta suomalaisten

(ja EU-kansalaisten) lukukausimaksut maksetaan valtion kustantamina opintoseteleinä. Maksavien kansainvälisten opiskelijoiden lukumäärä voidaan nostaa taloudellisesti merkittävälle tasolle.

Yliopistoille annetaan oikeus perustaa itsenäisiä rahastoja, joihin tehtäville lahjoituksille myönnetään täysi verovähennysoikeus. Näin lahjoitusten määrää kyettäisiin merkittävästi lisäämään.

Mikäli edellä hahmoteltu maksuttomaan opiskeluun perustuva uudistuspaketti ei vielä riitä kilpailukykyisten yliopistojen rahoitukseen, niin Suomessa on mahdollista kehittää sosiaalisesti oikeudenmukaisia tapoja aikuisille ihmisille investoida omaan koulutukseensa. Esimerkiksi Australian mallissa lukukausimaksut kerätään valmistumisen jälkeen ylimääräisinä veroina niiltä, jotka ansaitsevat yli tietyn minimitason.

3.5 Liiketoimintaosaamisen edistäminen

Edulliset ja laadukkaat yliopistolliset koulutusmahdollisuudet parantavat jo sinänsä kilpailukykyä ja tasa-arvoa. Liiketoiminta-osaamisella on osaamistaloudessa vielä aivan oma erityinen roolinsa kummassakin suhteessa.

Pääministeri Vanhanen on puheenvuoroissaan kiinnittänyt huomiota liiketoimintaosaamisen tarpeeseen kun innovaatioista kehitetään kannattavaa yritystoimintaa ja työpaikkoja. Palveluiden roolin kasvaminen taloudessa korostaa asiakaslähtöisen osaamisen merkitystä. Liiketoimintaosaamista tarvitaan laajasti yhteiskunnassa eri aloilla ja läpi koko koulutusjärjestelmän. Suomi on tunnettu korkean teknologian maana ja jatkossa meidän pitäisi kyetä yhdistämään tähän korkea liiketoiminta-osaamisen taso. Erityisesti TEKES on edennyt voimakkaasti tähän suuntaan.

Liiketoimintaosaaminen on yksilötasolla myös lupaava tie säätykiertoon ja parempiin elinoloihin. Liiketoimintaosaaminen mahdollistaa menestyväksi yrittäjäksi ryhtymisen monelta eri ammatti- ja koulutustaustalta ja näin lisää tasa-arvoa.

Kolmas suositus hallitusohjelmaan:

Suomesta korkean liiketoimintaosaamisen maa

Liiketoimintaosaaminen nostetaan merkittäväällä lisäresursoinnilla teknologiaosaamisen rinnalle kansallisen kilpailukyvyn ytimeen. TEKESin ja Valtion tiede- ja teknologianeuvoston painopistealoja suunnataan liiketoimintaosaamiseen ja palveluinnovaatioihin. Teknologiaalähtöisten ohjelmien rinnalle kehitetään palveluja, kauppaa ja johtamistaitoja kehittäviä painopistealoja.

Valtakunnallista liiketoimintaosaamisohjelmaa vahvistetaan ja erityisesti resursoidaan kilpailuetua tuottavaan, kansainvälisen tason kauppatieteelliseen tutkimukseen.

4 Yhteenveto

Toivon, että koulutuksellisen tasa-arvon, kansallisen osaamiskilpailukyvyyn ja liiketoimintaosaamisen edistämiseksi hallitusohjelmaan tulisi mukaan seuraavat tavoitteet:

1) Koulutuksellinen tasa-arvo

Hallitus panostaa tasa-arvoisiin koulutusmahdollisuuksiin, erityisesti alaikäisten kohdalla. Virikkeelliset harrastusmahdollisuudet, turvallinen päivähoito, korkeatasoinen opetus ja yhteydet tietoverkkoihin on turvattava kaikille nuorille. Nuorten syrjäytymisen ehkäisyyn on osoitettava riittävästi resursseja ja käytännönläheisiä oppimispolkuja.

2) Yliopistoista kansallinen kilpailuetu

Suomalaisesta koulutuksesta ja tutkimuksesta tehdään merkittävä vientituote ja osaajien houkuttelukeino Suomeen. Suomen yliopistoille turvataan kansainvälisen tason toimintaedellytykset oikeudellisesti ja taloudellisesti.

Yliopistojen ohjauksessa siirrytään tarjontajohteisesta suunnittelusta kohti kysyntälähtöistä ja opiskelijakeskeistä ohjausta ottamalla käyttöön opintoselvit suomalaisille (EU-sääntöjen mukaisesti tasavertaisesti kaikille EU-kansalaisille) ja lukukausimaksut EU:n ulkopuolisille. Opintoselvit otetaan käyttöön myös julkisen sektorin akateemisesti koulutettujen asiantuntijoiden yliopistollisessa täydennyskoulutuksessa.

Yliopistojen johtamisjärjestelmiä uudistettaessa malliksi otetaan kansainväliset parhaat käytännöt. Oleellisia piirteitä ovat osakeyhtiö-/säätöpohjainen oikeudellinen asema,

monipuolinen rahoitusrakenne, houkuttelevat työolot ja selkeät johtamisvastuut. Yliopistojen yhteiskunnallinen vastuu turvataan arvovaltaisella, ulkoisella hallituksella, joka on osittain valtioneuvoston nimittämä.

Tutkimusta ja elinikäistä oppimista vahvistetaan verotuksellisesti kansainvälisen käytännön mukaisesti tieteeseen tehtävien lahjoitusten ja täydennyskoulutuksen verovähennysoikeudella yrityksille ja yksityishenkilöille.

3) Suomesta korkean liiketoimintaosaamisen maa

Liiketoimintaosaaminen nostetaan merkittäväällä lisäresursoinnilla teknologiaosaamisen rinnalle kansallisen kilpailukyvyn ytimeen. TEKESin ja Valtion tiede- ja teknologianeuvoston painopistealoja suunnataan liiketoimintaosaamiseen ja palveluinnovaatioihin. Teknologialähtöisten ohjelmien rinnalle kehitetään palveluja, kauppaa ja johtamistaitoja kehittäviä painopistealoja.

Valtakunnallista liiketoimintaosaamisohjelmaa vahvistetaan ja erityisesti resursoidaan kilpailuetua tuottavaan kansainvälisen tason kauppatieteelliseen tutkimukseen.

Hyvää lukuvuotta kaikille odotellessamme uutta hallitusohjelmaa, joka sisältää merkittäviä yliopistopoliittisia linjauksia.